

Klart språk i Norden

Titel:	Forskning om myndighetstexters begriplighet: Från praktiken till labbet och tillbaka igen?	
Forfatter:	Åsa Wengelin	
Kilde:	Klart språk i Norden, 2012, s. 91-100	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/ksn/issue/archive	

© 2012 Forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Åsa Wengelin

Forskning om myndighetstexters begriplighet: Från praktiken till labbet och tillbaka igen?

Juridiskt språk behöver inte vara men är i många fall myndighetsspråk. Myndighetspråk ska enligt den svenska språklagen (SFS 2009:600) ”vara vårdat, enkelt och begripligt”. Med *vårdat* språk menas enligt det svenska Språkrådet (2010, s. 7) ”att språket ska följa den officiella språkvårdens rekommendationer och kunna förstås av den enskilde. Det kräver ett enkelt språk, det vill säga ett språk utan svårbegripliga ord och med en enkel och tydlig uppbyggnad”. Begripligt språk definierar Språkrådet (ibid) som språk ”anpassat så att mottagaren kan förstå”. Det här kanske vi kan kalla Klarspråk, även om det inte finns någon allennärådande och av alla inblandade parter accepterad definition av Klarspråk.

En liknande formulering hittar vi i en årsrapport (1991–1992) från the Plain Language Institute of British Columbia citerad i Yadugiri & Bhasker (2005, s. 94):

When we first tell people that we promote the use of plain language in legal documents, most breathe a sigh of relief. They think they will never again have to wade through Latin, archaic English, or incomprehensible legal terms. But when you work with the language of law or government, you quickly realize that the challenge of plain language goes far beyond vocabulary. You also have to think about how words are used, sentences constructed, documents designed, and how people infer meaning from words.

Här uppstår genast tre intressanta frågeställningar. Den första är hur juridikens krav på exakt och otvetydigt språk möter det enkla och anpassade. Uttryckt på ett annat sätt kan den frågan istället uttryckas som: Går det att skriva ett dokument som både kan accepteras av juristen som tillräckligt korrekt och precist och förstås av en lekman till mottagare? Det andra är hur man avgör vilka ord som är svårbegripliga och vilka språkliga konstruktioner som har en enkel och tydlig uppbyggnad, och det tredje är vem

mottagaren är och hur denne skapar mening ur språkliga enheter. Den första frågeställningen är både viktig och intressant och värd en egen utredning men kommer huvudsakligen att lämnas därhän i det här kapitlet. Utan vidare reflektion ansluter jag mig till Gunnarssons (1982, s. 11) ståndpunkt att ”lagkonventionerna och lagtextkonventionerna kan ifrågasättas och [...] måste ifrågasättas om vi ska finna fram till hur lagarna ska kunna bli begripligare”. Med den utgångspunkten kvarstår emellertid frågorna om vad vi menar med begripligare, hur vi kan veta om en text är begripligare och vem som avgör om den är begripligare. Syftet med den här texten är inte att svara på någon av de tre, snarare vill jag titta på några olika forskningsfält och forskningsmetoder som på olika sätt kan antas bidra till att ta oss lite närmare svaren och föreslå några olika sätt att kombinera dem. De tre fälten är forskning som tar sin utgångspunkt i textens egenskaper, forskning som tar sin utgångspunkt i läsares beteende och forskning om läsares uppfattning om texter. Förvånande sällan möts de här tre.

Textegenskaper

Låt oss starta i forskningen om texters egenskaper. Rimliga frågor att ställa här är hurvida det över huvud taget finns egenskaper som generellt gör texter svårare och lättare och i så fall vilka de är. Även om definitioner av Klarspråk oftast inkluderar en aspekt av mottagaranpassning handlar diskussionen om Klarspråk och textanpassning i praktiken oftast om själva texten och dess egenskaper och det finns ett underliggande antagande att det finns texter som är mer eller mindre begripliga än andra. När det gäller juridiska texter och andra myndighetstexter är det kanske inte konstigt eftersom de som Nord (2011) påpekar ofta har heterogena, sammansatta eller oklara målgrupper. Studier av hur olika textegenskaper påverkar läsbarheten har i tidigare forskning i stor utsträckning bedrivits på två sätt: antingen med hjälp av enkäter om hur läsaren upplever olika drag i texten eller med hjälp av experiment på sats- eller meningsnivå. Exempel på textegenskaper som baserats på den typen av studier och återkommande i litteraturen har ansetts kunna påverka en texts begriplighet är ordbaserade mått, syntaktisk struktur, idétäthet och något som ibland kallas för ”mänskligt intresse” (human interest). Exempel på ordbaserade mått är ordvariation (lägre anses lättare än högre), ordlängd (korta anses lättare än långa) och ordfrekvens (vanliga anses lättare än ovanliga). Vanliga syntaktiska mått är sats- eller meningslängd (korta anses lättare än långa), mängden bisatser (färre anses lättare än många) och vänstertyngd (antal ord före det finita verbet, där få anses lättare än många). Idétäthet handlar om hur många nya idéer man lyckas trycka in per ord och mänskligt intresse kan sägas beskriva hur ”personlig” en text är. Antagandet för det senare är att ju personligare desto lättare att ta till sig. Tanken är att en text med många personliga pronomen, egennamn, ord med naturligt genus och direkt tilltal till läsaren är lättare att läsa en än mer opersonligt

hållen text. Andra exempel på textegenskaper som har studerats är satsbindning (Siddharthan 2006) samt röst och kausala relationer (Reichenberg 2000). Den stora frågan är ju i hur stor utsträckning några sådana här mått – och i så fall vilka – kan generaliseras över alla läsare och alla texter i alla sammanhang. En annan fråga är om vissa mått är viktigare än andra respektive om vissa mått måste kombineras med varandra för att fungera. Blir en text begripligare av att den innehåller kortare ord, eller är det bara om den också har ett personligare tilltal o.s.v.? Följdfrågan på det blir då förstås om det över huvud taget går att mäta och i så fall hur man skulle mäta det. En kritik som riktats mot ovanstående typ av forskning (se t.ex. Nord 2011) är att den huvudsakligen studerar textens ytegenskaper och inte tar hänsyn till vare sig läsares olika egenskaper eller textens sociala sammanhang och inramning. Det innebär att man utgår från en språksyn som inte tar hänsyn till att olika kommunikationssituationer och textslag kräver olika språkbruk. Låt oss börja med läsaren.

Läsare: en komplex skara av mottagare

För många juridiska texter gäller att läsaren kan vara i princip vem som helst. En informationsbroschyr från Skatteverket kanske skickas ut till alla hushåll med medlemmar i arbetsför ålder, brev från bilbesiktningen skickas ut till alla bilägare o.s.v. Men som Nord (2011) påpekar kan även beslutsbrev till enskilda personer ha viktiga sekundära mottagare. Utöver att informera mottagaren kan brevet till exempel ha till syfte att dokumentera handläggarens grunder för beslutet så att till exempel överklagandeinstans ska kunna bedöma ärendet. Det kan alltså finnas ett antal tänkta läsare även till brev som vid första anblicken bara har en mottagare. Här uppkommer det spänningsfält mellan professionsrepresentanter och lekmän som nämndes i introduktionen. Det är lätt att tänka att fackspråk är fikonspråk som mest ställer till besvär för lekmannen men samtidigt ska man inte underskatta fackspråkets betydelse som ett verktyg för att effektivisera kommunikationen mellan människor i samma profession. Till exempel är det med största sannolikhet enklare för kirurgen att be om en peang under operationen än att be om det saxliknande medicinska instrument som används för att stoppa blödningar genom att klämma ihop blodkärl. Med största sannolikhet är desutom frågan om peangen ett begripligare yttrande för den som assisterar än den lite längre omskrivande utläggningen om det saxliknande medicinska instrumentet. Om vi relaterar det här till myndighetsspråk måste vi då ställa oss frågan om det är rimligt att samma text ska ligga till grund för både primära och sekundära mottagare. Som Holmberg och Karlsson (2006) påpekar uppstår problem när myndigheters specialiserade sätt att uttrycka sig krockar med den vanliga medborgarens vardagliga perspektiv. Stora skillnader finns emellertid inte bara mellan primära och sekundära läsare. Även de primära mottagarna av myndighetstexter har olika bakgrund som påverkar deras

läsande. De har olika ålder, kön och familjesituation, olika socioekonomisk bakgrund, olika utbildning och olika yrken. De har med största sannolikhet olika erfarenheter, intressen och fritidssysselsättningar. Allt det här bidrar till att de har olika förkunskaper som kan vara dem till mer eller mindre hjälp när det gäller att förstå innehållet i en text. Sedan kan de komma från skilda språkbakgrunder och/eller ha olika läsvanor och olika lässkicklighet. En del läser mycket och har goda strategier för att hantera delar av texter de inte begriper. En del har läs- och skrivsvårigheter och läser så lite som möjligt. Att olika typer av bakgrundsfaktorer påverkar läsningen på olika sätt blir tydligt när man tittar på olika typer av funktionsnedsättningar. Medan till exempel personer med dyslexi har svårt att avkoda orden, kan personer med afasi ha svårigheter med ordförståelse och/eller grammatik och personer med utvecklingsstörning kan ha svårt att dra inferenser. När man reflekterar över den här variationen ökar komplexiteten i frågan om vem mottagaren är och därmed vad det innebär att anpassa texten efter mottagaren exponentiellt. Samtidigt blir frågan om det finns generiska textegenskaper som generellt påverkar texters begriplighet högaktuell. Att systematiskt undersöka hur läsare betar sig när de läser för att ta reda på om det finns några mönster i vilka textegenskaper som påverkar deras läsprocesser ligger då nära till hands.

Läsprocessen som kognitiv process

Genom att studera hur läsare behandlar en text de försöker förstå kan vi kanske lära oss något om vad som är lätt respektive svårt att förstå och därigenom dra slutsatser om såväl textens begriplighet som vad det är som gör den mer eller mindre begriplig. Undersökningar av läsprocessen har ofta till syfte att försöka förstå vad en läsare tänker, gör eller påverkas av när de läser en text. Det finns flera metoder för att göra detta men det vanligaste är nog tänka-högt-metoder och ögonrörelsestudier. Tänka-högt-protokoll är en vanlig metod inom psykologin och används ofta för att studera olika typer av problemlösning. För att ta reda på hur människor tänker när de ska sig ut ur en labyrint ber man dem förflytta sig eller något genom en labyrint och samtidigt hela tiden berätta vad de tänker, vilka beslut de tar osv. Metoden har använts en del inom läs- och skrivforskning men är omdebatterad i det sammanhanget då det kan ifrågasättas om inte språklig problemlösning störs av att man tänker högt i språklig form om det man kanske språkligt håller på att bearbeta. Ögonrörelsemätningar är en mindre störande metod som innebär att man med en liten kamera följer ögats rörelser över texten. Lite förenklat kan man säga att ögat hoppar fram över texten. När det står stilla kallar vi det en fixering och när det rör sig till nästa stopp kallar vi det en sackad. Om ögat rör sig tillbaka till någon tidigare plats i texten kallas det en regression.

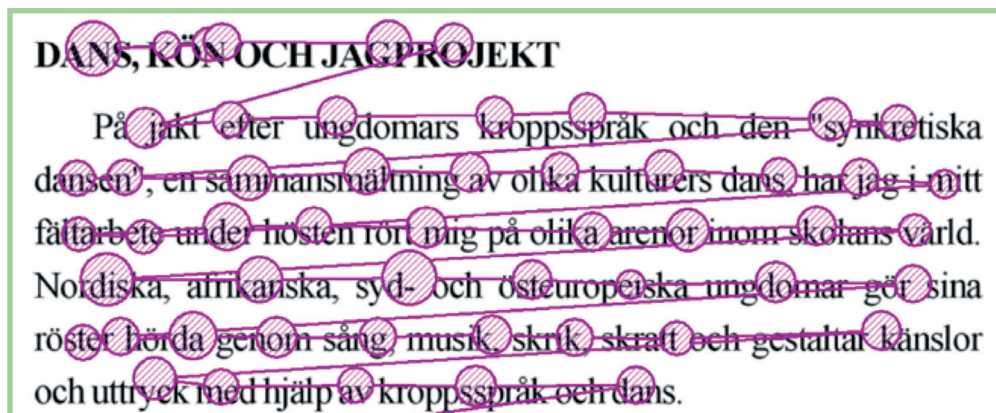
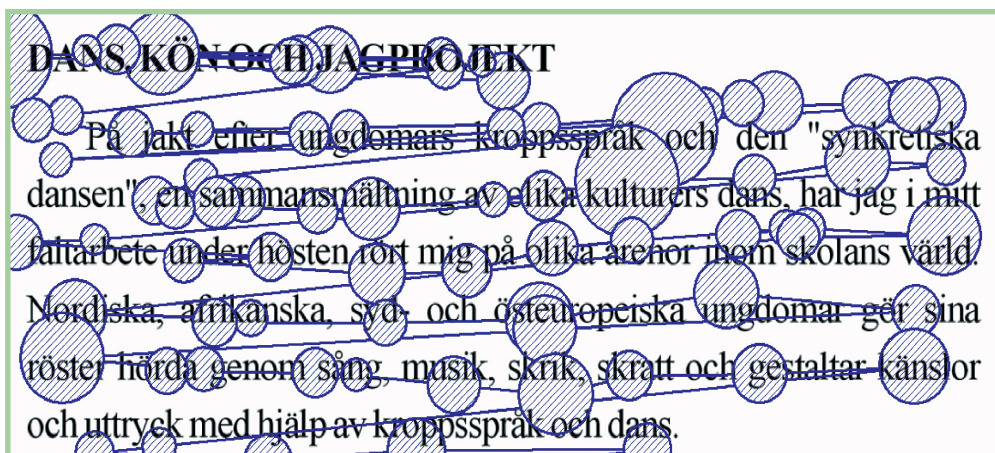

Fig 1: En vuxen läsares ögonrörelser vid läsning av en text från det svenska högskoleprovet.

Figur 1 illustrerar hur en vuxen läsare läser en liten snutt ur en text ur det svenska högskoleprovet. Ringarna visar fixeringar och strecken visar sackader och regressioner. Ju större ring desto längre fixering. Återigen lite förenklat kan vi säga att ett viktigt antagande i den ögonrörelsebaserade läsforskningen är att ju längre fixeringarna är desto mer kognitiv processning pågår. Det skulle kunna tolkas som att längre fixeringar är ett tecken på att mer kognitiv processning *krävs* och att en lång fixering skulle därför kunna vara ett tecken på att något är svårt att begripa. I figuren ser vi hur läsaren förflyttar blicken över raderna från vänster till höger och fixerar orden *jakt* och *efter* liksom båda leden i ordet *kroppsspråk*. Att inte riktigt alla ord fixeras beror på att läsaren ser lite utanför det fixerade området, och med den informationen och informationen från det redan lästa avgör var nästa fixering ska ske. Frågan är då om den här typen av data har sagt något och kan säga något om texters begriplighet. Rayner & Pollatsek (1989) lät en grupp vuxna personer med likartad lässkicklighet och olika bakgrund läsa skönlitteratur, dagstidningar och texter om historia, psykologi, engelsk litteratur, ekonomi, matematik, fysik och biologi och spelade in deras ögonrörelser. De mätte såväl fixeringslängderna som sackadlängder och regressioner. De mätte också hur många ord per minut som läsarna läste. Inte särskilt förvånande gjordes längst fixeringar, kortast sackader och mest återhopp i de naturvetenskapliga texterna och tvärtom i skönlitteraturen och dagstidningarna. Mellan de här två ändarna på skalan radade de övriga texterna upp sig. Av de resultaten är det frestande att dra slutsatsen 1) att det faktiskt finns generella drag som gör vissa texter mer eller mindre begripliga än andra och 2) att ögonrörelsemätningar är ett bra sätt att undersöka texters begriplighet. Här kan den tidigare kritiken mot att hänsyn vare sig togs till läsares olika egenskaper eller till textens sociala sammanhang framföras. Det man däremot gjorde var att för

varje läsare jämföra läsning av olika texttyper. På det sättet framkom ett mönster som visade att de flesta personer hade kortare fixeringar i skönlitteratur än i biologitexter till exempel. Det är en viktig metodisk poäng. Hade vi istället låtit olika grupper av läsare läsa de olika texterna hade vi kunnat få ett helt annat resultat. Om vi tittar tillbaka på figur 1 ser vi mönstret av en läsare som inte verkar ha några större svårigheter med texten. Fixeringarna är ganska jämnstora, sackaderna ganska jämnlånga och vi ser i princip inga regressioner. Av det skulle vi kanske vilja dra slutsatsen att texten inte är alltför svår att läsa. Andra läsare uppvisar emellertid helt andra mönster. Figur 2 visar hur en annan vuxen läsare fast med en annan professionsinriktning läser samma text i samma lässituation på samma dag som läsaren i figur 1.

Figur 2: En (annan än i figur 1) vuxen läsares ögonrörelser vid läsning av en text från det svenska högskoleprovet.

Läsaren i figur 2 har ett helt annat ögonrörelsemönster än den i figur 1. I det här exemplet är det betydligt tätare mellan fixeringarna och de varierar också kraftigt i längd. Även om det är lite svårt att se i bilden är det också betydligt fler regressioner. Vi ser till exempel hur läsaren i figur 2 gör betydligt fler och längre fixeringar redan på rubriken. Hade vi bara tittat på den här personens ögonrörelser hade vi nog dragit en helt annan slutsats om textens begriplighet än vad vi gjorde av den tidigare läsaren. Mätt med traditionella läsförståelsefrågor uppvisade intressant nog båda läsarna ungefär samma förståelse av texten. Intervjufrågor avslöjade däremot att deras upplevelser av textens begriplighet inte var lika. Läsare 1 upplevde texten som begripligare än läsare 2 och läste den också snabbare än läsare 2. En rimlig slutsats att dra av denna jämförelse mellan de två läsarna är att de båda två som vana läsare anpassade sina lässtrategier efter sin förförståelse och på det viset maximerade sina möjligheter att förstå

texten. Att åtminstone läshastigheten påverkas allra mest av läsarens förståelse är väl etablerat.

En annan möjlig slutsats att dra av skillnaden mellan de två läsarna är att de helt enkelt har olika läsprofiler. Hyönä med kollegor (2002) urskilde några typer av läsprofiler som olika läsare verkade ta med sig mellan olika läsuppgifter. De tre profilerna var *fast linear*, *slow linear* och *topic-structurers*. Fast linear-läsare läser texten snabbt rakt igenom med väldigt få regressioner och dit skulle vi kunna räkna läsaren i figur 1. Slow linear-läsare läser också texten med få regressioner men med längre fixeringar medan topic structurers lägger stor vikt vid rubriken och annan information om textstruktur genom aktiv och systematisk användning av tillbakahopp i texten. Den profilen stämmer väl in på läsaren i figur 2. Informationen från de två läsarna visar tydligt att vi inte kan dra slutsatser om en texts begriplighet utan kunskaper om mottagaren. Ett intressant experiment här hade varit att försöka skriva en mer tillgänglig version av texten och se om det påverkade båda läsarna, alltså att återupprepa Rayner och Polatseks experiment men med olika versioner av samma text istället för att låta dem läsa helt olika texter. Om det påverkade bådas läsmönster i samma riktning vore vi kanske något på spåren. Andra möjligheter till vidare studier här skulle kunna vara att undersöka om olika läsprofiler påverkas av olika textegenskaper respektive om vi skulle kunna anpassa texterna till att passa vissa typer eller grader av förståelse. I den här diskussionen har vi så smått närmat oss möjligheten att studera hur läsares olikheter påverkar deras läsning och därmed textens begriplighet för dem. Läsituationerna har emellertid varit experimentella och på många sätt liknande en typisk läsuppgift i skolan. Vi har alltså inte alls närmat oss texters verkliga sociala sammanhang, något som den experimentella forskningen ofta kritiserar för.

Olika lässituationer, olika läsmål, olika läsning...

Att olika kommunikationssituationer och texttyper kräver olika språkbruk är väl värt att understrykas. Ett experiment är en typ av kommunikationssituation men i relation till andra kommunikationssituationer bör det tolkas med stor försiktighet. Det kan aldrig fullt ut spegla en "naturlig" kommunikationssituation där två eller flera personer kommunicerar med varandra för att de har behov av och/eller lust att göra det, och i många fall gemensamma kunskaper om kontexten. Av minst två skäl är det emellertid inte helt enkelt att studera lässituationer i sin naturliga miljö och det är säkert det som är förklaringen till att det inte går att finna så många etnografiska studier av texters begriplighet. För det första är läsning hos många mottagare en mycket automatiserad process som vi inte kan se utifrån. Intervjuer och enkäter kan hjälpa oss en bit på vägen och framför allt hjälpa oss att få kunskaper om läsarens upplevelser av texten men den höga automaticitetsgraden gör det svårt för läsaren själv att reflektera över själva

läsaktiviteten. Det är som att reflektera över på vilka olika sätt man trampade på cykeln på väg till jobbet på morgonen. För det andra riskerar vi att förändra den sociala situationen och därmed processen genom att närvara med eller utan olika typer av inspelningsutrustning. Det är dessutom så att vi med den komplexa bilden av myndighetstexters läsare kanske trots allt behöver försöka hitta en del generella drag och det varken är eller bör vara syftet med vare sig etnografiska studier eller intervjuer. De ska istället ge oss detaljerad och djup information om ett visst fenomen, till exempel läsning, i ett visst socialt sammanhang. Vissa försök har gjorts att genomföra laborativa experiment som studerar hur olika typer av läsmål och läsaktiviteter påverkar läsningen men de kan inte sägas ha varit relaterade direkt till textens begriplighet eller upplevda begriplighet. Ett exempel på det är att läsare som skummar dagstidningen kanske gör ganska korta fixeringar, ganska långa sackader och ganska få regressioner medan en läsare som läser en informationstät text i syfte att lära sig något nytt kanske gör precis tvärtom (Holsanova 2010). Kaakinen och Hyönä (2011) har också experimenterat med att skapa olika scenarier som läsare får sätta sig in i innan de läser texten och visat att beroende på vilket perspektiv de tar så läser de texten på olika sätt. Om läsare t.ex. lever sig in i rollen som köpare av ett hus, eller som en inbrottstjuv som planerar att bryta sig in i samma hus fokuserar de på olika saker i texten och man skulle kunna tänka sig att de utifrån det kan uppleva texten som mer eller mindre begriplig. De här studierna kan inte sägas studera texters verkliga sociala sammanhang men de ger en klar antydning om att det är värt att göra och de kan också ge oss intressanta idéer om vad vi ska titta efter där.

Slutdiskussion

I ovanstående text har jag försökt visa något vi egentligen redan vet. Det är svårt att studera texters begriplighet. Det innebär inte på något sätt att vi inte bör göra det. Det gäller i allra högsta grad myndighetstexter och juridiska texter eftersom de kan ha stora effekter på människors liv. Den intressanta frågan är kanske i vilken ände vi borde börja och hur vi borde gå till väga. En av de stora frågorna som för mig själv lyser starkast när jag läser texter relaterade till ämnet är: Vad menar vi med mottagaranpassning och hur gör vi det? Att myndighetstexter och juridiska texter som går ut till många inte kan anpassas efter varje enskild mottagares behov är helt uppenbart men finns det andra sätt att gå till väga? Några saker man skulle kunna pröva är att systematiskt undersöka om man kan göra textanpassningar som utgår från kända grupperns kända svårigheter med texten, respektive undersöka om olika typer av textanpassningar kan passa olika läsarprofiler olika. Något annat som skulle vara intressant att systematiskt pröva är att inte bara fokusera på anpassning av textegenskaperna utan också eller istället skapa olika ingångar till texter för olika grader av förförståelse och/eller olika

typer av sociala sammanhang och läsmål. Enligt Nords (2011, s. 65) sammanfattning av olika synsätt på klarspråk är klarspråk ett brett begrepp:

Den här genomgången ger en bild av ”klarspråk” som något ganska brett och mångomfattande: riktlinjerna berör de flesta olika kommunikations- och språknivåer. ”Klarspråk” kan enligt riktlinjerna vara allt från att lägga till en innehållsförteckning, en konnektiv eller en förklaring av en nödvändig fackterm till att stryka irrelevanta delar av en text, ersätta ett passivt verb med ett aktivt eller byta ut prepositionen avseende mot en kortare preposition. Vad som lyfts fram skiljer sig också delvis mellan riktlinjerna. Bredast och också mest nyanserat är Klarspråkstestet.

Här ser vi att det i praktiken finns många olika vinklingar på mottagaranpassningar av text. Den systematiska forskningen om hur de fungerar har däremot inte varit lika bred och framför allt inte gränsöverskridande. Att vi inte klarar att se helheten med enbart etnografiska eller enbart experimentella metoder är ganska uppenbart. Jag skulle alltså framför allt vilja argumentera för att det är hög tid att de etnografiska och experimentella fälten närmar sig varandra. Låt oss skapa en Klarspråksforskning som går från ”verkligheten” till labbet och tillbaka igen. Genom att med hjälp av etnografiska studier, deltagande observationer och intervjuer undersöka hur läsare använder texter och upplever deras begriplighet kan vi få fram frågor som både är relevanta i praktiken och som experimentellt kan testas. Låt oss också utifrån de sociala sammanhang vi har sett skapa experiment som i så stor utsträckning som möjligt påminner om lässituationer utanför labbet. Låt oss sedan ta resultaten från experimenten och de nya frågor som de i sin tur har genererat ut från labben för att se om det vi får fram fungerar i praktiken. Det vore också intressant att flytta ut laborativa metoder i verkligheten. Vi blir i så fall tvungna att kompromissa med både etnografins och experimentens ursprungliga ideer om naturlighet respektive kontroll av variabler, men vi skulle säkert få fram mycket spännande data genom att be en läsare tänka högt kring sin textläsning i hemmet eller på arbetsplatsen eller genom att flytta ut en portabel ögonrörelsemätare och studera ögonrörelserna på en faktiskt mottagen text.

Referenser

- Gunnarsson, Britt-Louise, 1982: *Lagtexters begriplighet. En språkfunktionell studie av medbestämmandelagen*. Lund: LiberFörlag.
- Holmberg, Per & Anna-Malin Karlsson, 2006: *Grammatik med betydelse. En introduktion till funktionell grammatik*. Ord och stil. Språkvårdssamfundets skrifter 37. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

- Holsanova, Jana, 2010: *Myter och sanningar om läsning. Om samspelet mellan språk och bild i olika medier*. Stockholm: Norstedts.
- Hyönä, Jukka, Robert Lorch & Johanna Kaakinen, 2002: Individual differences in reading to summarize expository text: Evidence from eye fixation patterns. *Journal of Educational Psychology*, 94, s. 44-55.
- Kaakinen, Johanna & Jukka Hyönä, 2011: Online processing of and memory for perspective relevant and irrelevant text information. I: M.T. McCrudden, J.P. Magliano & G. Schraw (red.) *Text relevance and learning from text*, s. 223-242. Charlotte, NC: Information Age Publishing.
- Nord, Andreas, 2011: *Att göra någon annans text tydlig. Förutsättningar och språkideal vid språkbearbetning av myndighetstext*. TeFa 48. Uppsala: FUMS, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.
- Rayner, Keith & Alexander Pollatsek, 1989: *The psychology of reading*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Reichenberg, Monica, 2000: *Röst och kausalitet i lärobokstexter: En studie av elevers förståelse av olika textversioner*. Göteborg Studies in Educational Sciences 149. Göteborg: Acta universitatis Gothoburgensis. SFS 2009:600 *Språklagen*.
- Siddharthan, Advait, 2006: Syntactic Simplification and Text Cohesion. *Research on Language and Computation*, vol. 4, no. 1, s. 77-109.
- Språkrådet, 2010: *Språkrådets uttolkning av språklagen (2009:600)*, 23 februari 2010. <http://www.sprakradet.se/6641>, hämtat 29/6 2012.
- Yadugiri, Ma & Geetha Bhasker, 2005. *English for law*. New Delhi: Foundation Books.
- Institutionen för svenska språket. Göteborgs universitet